

СТРУКТУРА НА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ В МЛЕЧНИ ОВЦЕВЪДНИ ФЕРМИ В БЪЛГАРИЯ

Цветана Харизанова – Методиева*, Никола Методиев

Институт по Животновъдни Науки – Костинброд

*Автор за кореспонденция: ts_harizanova@abv.bg

Резюме

Целта на изследването е да се проучи структурата на паричните потоци в млечни овцевъдни ферми в България. Събрана беше анкетна информация от две млечни овцевъдни ферми, в които се отглеждат 90 и съответно 314 овце - майки. Проучиха се различните категории парични потоци от основна дейност като нетният резултат от дейността през 2016 г. беше пресметнат. В по-малкото стопанство животните са от Старозагорска порода, а в по-голямото – от Синтетична Популация Българска Млечна. От проведения анализ се установи, че по-голямото стопанство е по-ефективно от гледна точка на генерирания нетен паричен поток и като цяло животните са с по-висока млечност и в по-добро здравословно състояние. В стопанството с 90 овце - майки нетният паричен поток на 1 овца е 11 лв., докато във фермата с 314 овце, стойността на този показател е 223 лв. Причините за по-ниския финансов резултат на фермата с 90 овце - майки се дължат основно на по-ниската млечност на животните и по-високия процент на яловост.

Ключови думи: млечно овцевъдство, парични потоци, ефективност

Увод

Млечното овцевъдство в България способства за създаването на заетост в селските райони на страната, допринася за ефективното използване на грубите фуражи и отпадъчните суровини от земеделието и хранително-вкусовата промишленост, източник е на ценни хранителни продукти.

По данни на МЗХГ (2001, 2011, 2020 г.), броят на овцете в България към 01.11.2019 г. е 1281 хил. глави, което е с 87 хил. глави по-малко сравнено с 2010 година (или налице е намаление с 6%) и с 171.5 хил. глави по-малко спрямо 2000 г. (или намаление с 12%). Млечните овце – майки заемат 74% от общия брой на овцете през 2019 г. като същия дял са заемали и през 2010 г. През 2000 г. делът им е бил 79%.

Ефективността на млечното овцевъдство в България е проучена от Михайлова–Тонева (2016) и Stankov (2020) като са разгледани различни категории приходи и разходи.

Икономическите резултати от използването на репродуктивен модел в овцевъдството са проучени от Бонев и Костадинова (2011).

Млечното овцевъдство е предпочитано заради по-продължителния период за реализиране на приходи от продажба на мляко през годината, за разлика от другите категории постъпления (Славова и кол., 2015).

Целта на изследването е да се проучи структурата на паричните потоци в млечни овцевъдни ферми в България.

Материал и метод

Събрана беше анкетна информация от две млечни овцевъдни ферми, в които се отглеждат 90 и съответно 314 овце - майки. Проучиха се различните категории парични потоци от основна дейност като нетният резултат от дейността през 2016 г. беше пресметнат. В по-малкото стопанство животните са от Старозагорска порода, а в по-голямото – от Синтетична Популация Българска Млечна. Животните и от двете ферми се заплождават естествено. През летния сезон овцете се извеждат на паша, а през зимния се отглеждат оборно. През зимния период животните се хранят основно със сено, люцерна и концентриран фураж (пшеница и ечемик). Селскостопанските постройки са стари, но ремонтирани. И в двете стопанства животните се доят ръчно.

Анализът обхваща следните категории парични потоци:

- Разходни парични потоци: за медикаменти, фураж, труд, услуги, електрическа енергия, дезинфектанти, горива, разходи по отглеждане на фуражни култури.
- Приходни парични потоци: от продажба на агнета, мляко, овце и кочове, субсидии.

Разгледани бяха и броят на отглежданите кочове в стопанствата, броят на продадените агнета, овце и кочове, количеството произведено овче мляко, декарите обработваема земя и пасища, които фермерите стопанисват, процентите на смъртност и заболявания по животните.

Резултати и обсъждане

В Таблица 1 са показани паричните потоци на двете стопанства по категории като е изчислена и тяхната нетна стойност.

Таблица 1. Парични потоци на млечни овцевъдни ферми / Table 1. Cash flows of dairy sheep breeding farms.

Показател / Variable	Стойност / Value	
Брой овце-майки / Number of ewes	314	90
Брой кочове / Number of rams	16	2
Произведено мляко годишно (тона)/ Produced milk (t)	36	8
Брой продадени агнета годишно / Number of sold lambs per year	360	50
Брой продадени овце и кочове годишно / Number of sold ewes and rams per year	28	1
Обработваема земя (дка) / Arable land (decares)	100	123
Пасища (дка)/ Pastures (decares)	1000	40
Разходни парични потоци (хил. лв.) / Cash outflows (thousand BGN)	72	25
Медикаменти / Medication	4	2
Закупен фураж / Purchased feeds	10	
Труд и осигуровки / Labour and social securities	14	10
Услуги, в .т. ч: / Services, including:	3	
- счетоводни / accounting	1	
- ветеринарни / veterinary	1	
- селекция / selection	1	
Ел. енергия / Electricity	2	1
Дезинфектанти / Disinfectants	1	
Горива / Fuels	14	1
Наем пасища / Pasture rent	20	1
Наем обработваема земя / Arable land rent		1
Резервни части за земеделска техника / Repair of agricultural machinery	3	3
Торове, семена и препарати за растителна защита / Fertilizers, seeds, pesticides	1	4
Други разходи / Other		2
Приходни парични потоци (хил. лв.) / Cash inflows (thousand BGN)	142	26
Продажба на мляко / Milk sales	43	10
Продажба на агнета / Lamb sales	56	8
Продажба на овце и кочове / Ewes and rams sales	5	
Субсидии / Subsidies	38	8
Нетет паричен поток (хил. лв.) / Net cash flow (thousand BGN)	70	1

Източник: Събрана анкетна информация и собствени изчисления / Source: Collected data from questionnaires and own calculations

В стопанството с 314 овце - майки се отглеждат 16 коча и се произвеждат 36 тона мляко, а във фермата с 90 овце - майки – 2 коча и 8 тона мляко.

От проведения анализ се установи, че стопанството с 314 овце - майки е реализирало 142 хил. лв. приходни парични потоци, а разходните са 72 хил. лв. На 1 овца - майка се падат средно по 452 лв. приходи и 229 лв. разходи. Нетният паричен поток е в размер на 70 хил. лв., или на всяка овца - майка се падат по 223 лв. печалба. На 1 овца се падат средно по 1.15 бр. продадени агнета, докато в по-малкото стопанство - по 0.56 броя.

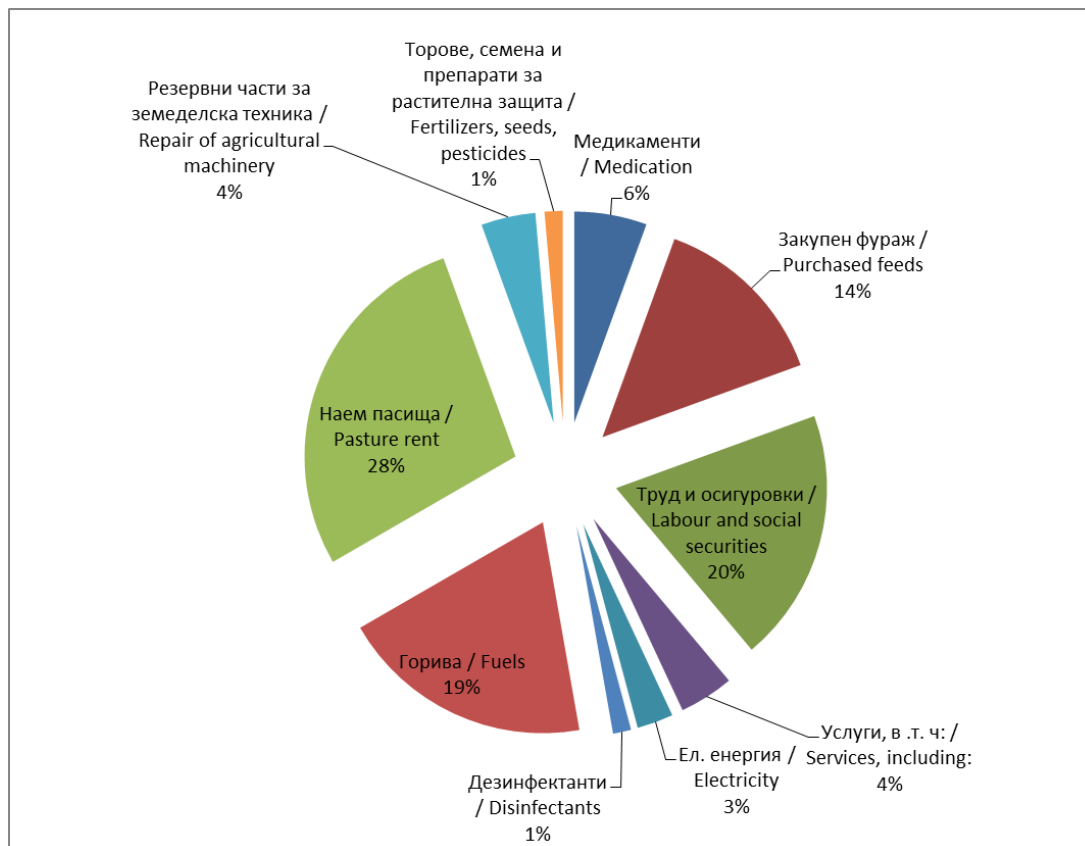
В стопанството с 90 овце - майки разходните потоци са в размер на 25 хил. лв., а приходните са 26 хил. лв. На 1 овца майка се падат средно по 289 лв. приходи и 278 лв. разходи. Нетният паричен поток е 1 хил. лв., или на 1 овца - майка се падат по 11 лв. печалба. На 1 овца - майка в това стопанство се падат средно по 89 лв. субсидии, докато в по-голямото стопанство се падат по 121 лв. на овца - майка.

В по-малкото стопанство смъртността на агнетата до 6 месечна възраст е 2%, а в по-голямата ферма стойността на този показател е 2 пъти по-ниска (1%). Процентът на клиничните мастити са също 2% в по-малкото стопанство и съответно 1% в по-голямото. Един случай на гангренозен мастит е наблюдаван във фермата с 314 овце - майки, а копитните заболявания са установени при 5% от овцете - майки в същото стопанство. Трудните раждания заемат идентични стойности и в двете ферми (2%). Във фермата с 90 животни в основното стадо не се наблюдават копитни заболявания, но за сметка на това яловост се среща при 5% от овцете. Във фермата с 314 овце в основно стадо като ялови са определени 1% от овцете. От анкетните данни се установи, че като основни причини за брак на овцете - майки, фермерите са посочили: ниската продуктивност, маститните заболявания и остаряването на животните.

Разлики между двете стопанства се наблюдават и по отношение на структурата на използваната земя: в стопанството с 314 овце в основното стадо на 1 овца - майка се падат средно по 0.32 дка обработваема земя и по 3.2 дка пасища. В другата ферма тези показатели са съответно 1.37 дка и 0.44 дка. Оттук може да бъде обяснено защо във фермата с 90 овце в основно стадо не се наблюдават разходи за закупуването на фураж: фермерът сам произвежда необходимия концентриран фураж за изхранване на стадото, докато в по-голямото стопанство се налага и закупуване.

Причините за по-ниския финансов резултат на фермата с 90 овце - майки се дължат основно на по-ниската млечност на животните (89 кг. за година) и по-високата яловост. Във фермата с 314 овце - майки на една овца се падат средно по 115 кг. произведено мляко на година, или с 26 кг. повече.

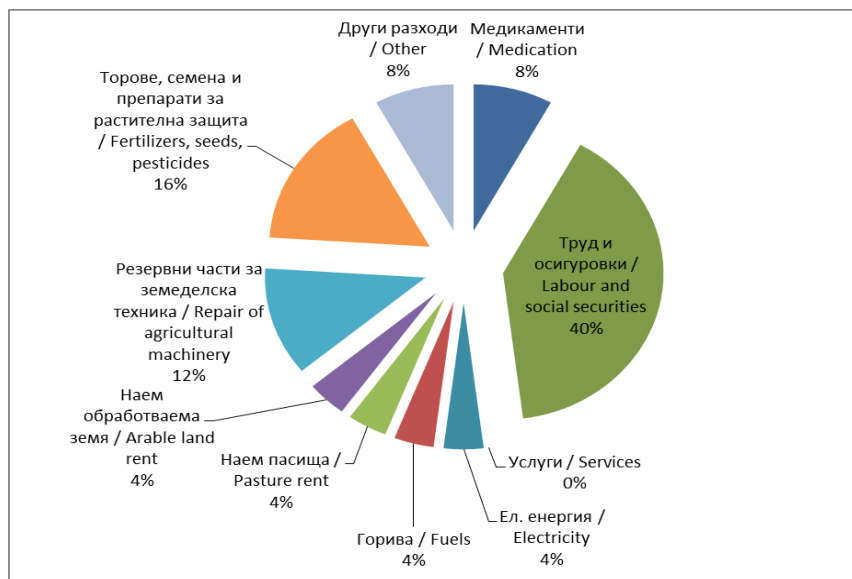
На Фигури от 1 до 4 са представени в процентно отношение паричните потоци на стопанствата.

Фигура 1. Разходни парични потоци на фермата с 314 овце - майки /Fig. 1. Cash outflows of the farm with 314 ewes

Източник: Собствени изчисления / Source: Own calculations

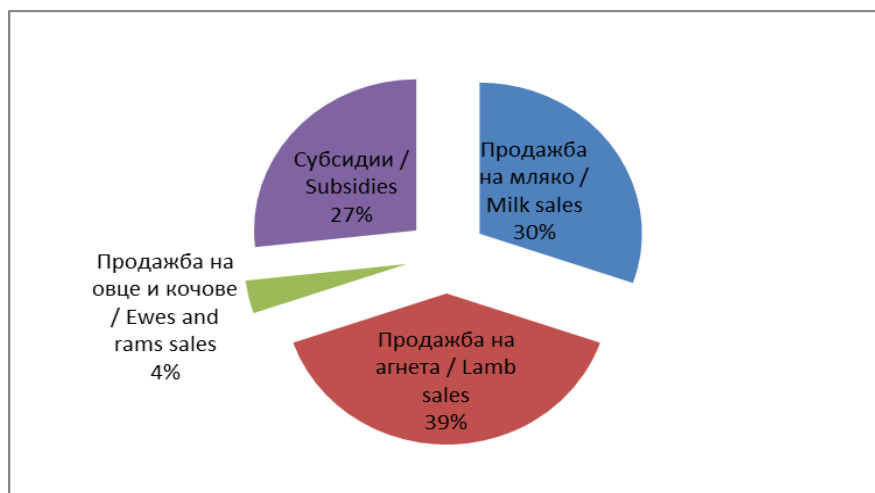
От Фиг. 1 се установи, че основен дял от разходите на фермата с 314 овце - майки заемат трудовите разходи (20%), следвани от тези за наем на пасища (28%) и горива (19%). Най-нисък е дялът на разходите за дезинфектанти (1%), торове, семена, препарати за растителна защита (1%) и електрическа енергия (3%).

Фигура 2. Разходни парични потоци на фермата с 90 овце - майки /Fig. 2. Cash outflows of the farm with 90 ewes

Източник: Собствени изчисления / Source: Own calculations

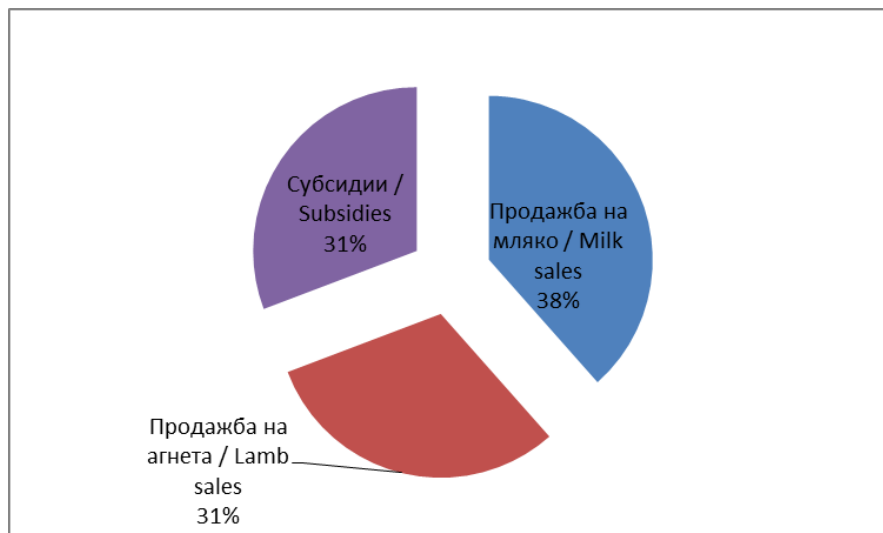
От Фиг. 2 се установи, че основен дял от разходите на фермата с 90 овце - майки заемат трудовите разходи (40%), следвани от тези за торове, семена, препарати за растителна защита (16%) и резервни части за земеделска техника (12%). Най-нисък е делът на разходите за наем на пасища (4%), наем на обработваема земя (4%), горива (4%) и електрическа енергия (4%).

Фигура 3. Приходни парични потоци на фермата с 314 овце - майки /Fig. 3. Cash inflows of the farm with 314 ewes

Източник: Собствени изчисления / Source: Own calculation

От приходните парични потоци на фермата с 314 овце - майки (Фиг. 3) най-голям заемат постъпленията от продажба на агнета (39%), следвани от продажбата на мляко (30%) и субсидиите (27%).

Фигура 4. Приходни парични потоци на фермата с 90 овце - майки /Fig. 4. Cash inflows of the farm with 90 ewes

Източник: Собствени изчисления / Source: Own calculations

От приходните парични потоци на фермата с 90 овце - майки (Фиг. 4) най-голям заемат постъпленията от продажба на мляко (38%), следвани от продажбата на агнета (31%) и субсидиите (31%).

Изводи

От проведения анализ се установи, че по-голямото стопанство е по-ефективно от гледна точка на генерирания нетен паричен поток и като цяло животните са с по-висока млечност и в по-добро здравословно състояние. В стопанството с 90 овце - майки нетният паричен поток на 1 овца е 11 лв., докато във фермата с 314 овце, стойността на този показател е 223 лв. Причините за по-ниския финансов резултат на фермата с 90 овце - майки се дължат основно на по-ниската млечност на животните и по-високия процент на яловост.

Cash flow structure of dairy sheep breeding farms in Bulgaria

Tsvetana Harizanova – Metodieva, Nikola Metodiev

Abstract

The aim of the study is to analyze the structure of cash flows in dairy sheep breeding farms in Bulgaria.

Questionnaire information was collected from two dairy sheep breeding farms, which raise 90 and 314 ewes, respectively. The different categories of cash flows from operating activities were studied and the net operating result in 2016 was calculated. In the smaller farm the animals are from Stara Zagora breed, and in the larger one - from Synthetic Population Bulgarian Milk.

The analysis showed that the larger farm is more efficient in terms of the generated net cash flow and in general the animals have higher milk yield and are in better health condition. In the farm with 90 ewes the net cash flow per 1 ewe is 11 BGN, while in the farm with 314 ewes, the value of this indicator is 223 BGN. The reasons for the lower financial result of the farm with 90 ewes are mainly the lower milk yield of the animals and the higher percentage of infertility.

Key words: *dairy sheep breeding, cash flow, effectiveness*

Литература

Бонев, Г., Н. Костадинова (2011): Икономическо проучване върху репродуктивен модел в овцевъдството. Икономика и управление на селското стопанство, 56(6):23-28.

Михайлова–Тонева, М. (2016): Икономическа Оценка На Ефективността На Производството На Овцевъдна Продукция От Синтетична Популация Българска Млечна. Животновъдни науки, LIII, 3-6:46-51. https://animalscience-bg.org/page/bg/details.php?article_id=361

МЗХГ (2001): Селскостопанските животни в България през ноември 2000 година.

МЗХГ (2011): Селскостопанските животни в България към 1-ви ноември 2010 година.

МЗХГ (2020): Селскостопанските животни в България към 1-ви ноември 2019 година.

Славова, С., Н. Станчева, С. Лалева, Й. Попова, П. Славова (2015): Икономическа Ефективност На Стадото Овце От Синтетична Популация Българска Млечна, Отглеждани В ЕБ – ДП Към ЗИ – Шумен, с. Царев Брод. Животновъдни науки, LII, 5: 90-97. https://animalscience-bg.org/page/bg/details.php?article_id=291

Stankov, K. (2020): Economic efficiency of Bulgarian dairy synthetic population and Assaf sheep breeds. Agricultural Science And Technology, Vol. 12(1):42-46. https://agriscitech.eu/wp-content/uploads/2020/03/8_AST_1_March_2020.pdf